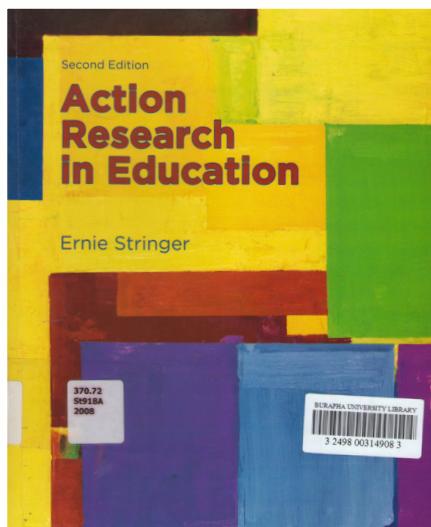

วรรณกรรมวิจารณ์ เรื่อง ACTION RESEARCH IN EDUCATION

ดร.ศรีวรรณ มีคุณ*

Stringer, E. T. (2008). *Action Research in Education*. (2nd ed.) Upper Saddle River, NJ : Pearson. 242 p.

หนังสือ Action Research in Education ซึ่งแต่งโดย Ernie Stringer แห่ง Curtin University of Technology เล่มนี้ ผู้แต่งมีความประสงค์จะเผยแพร่ความรู้ด้านการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) สำหรับครุศาสตร์ และผู้นำทำการศึกษา โดยเรียนรู้จากความรู้และประสบการณ์ของผู้เขียนประกอบกับการปรับปรุงแก้ไข โดยนำคำแนะนำจากอาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยต่างๆ หลายแห่งในสหรัฐอเมริกา ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้

กลั่นกรองเนื้อหา (Reviewer) ของหนังสือเล่มนี้ และได้รวบรวมขอเสนอแนะที่ได้จากการนำหนังสือไปใช้ประกอบการสอนนักศึกษามาเสนอแนะผู้อ่าน การเรียบเรียงเนื้อหาเป็นไปตามลำดับขั้นตอนการวิจัย โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 9 บท ในแต่ละบทประกอบด้วย คำอธิบายรายละเอียดของเนื้อหาในเรื่องนั้น ๆ พร้อมมีแผนภูมิประกอบเพื่อให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจในลำดับขั้นตอนเนื้อหานั้นได้ง่ายขึ้น นอกจากนั้นผู้เขียนยังได้ยกกรณีศึกษาเป็นตัวอย่างประกอบเนื้อหาได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งมีบทสรุปย่อเฉพาะประเด็นสำคัญของแต่ละบททุก ๆ บท เพื่อให้ผู้อ่านได้ทบทวนประเด็นหลัก ๆ เหล่านั้นได้อย่างครบถ้วน รายละเอียดภายในเล่มเริ่มต้นบทแรกด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับความมุ่งหมายของการวิจัยปฏิบัติการ (The Purposes of Action Research) โดยกล่าวถึงการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนและในโรงเรียน ครอบแนวคิดและการใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการในการงานประจำเพื่อการแก้ปัญหาต่าง ๆ พร้อมยกตัวอย่างกรณีศึกษาเกี่ยวกับ

*รองศาสตราจารย์ ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

การวิจัยปฏิบัติการของครู นอกจากนี้ในบทแรก ผู้เขียนได้กล่าวถึงคุณลักษณะทั่วไปของการวิจัยปฏิบัติการ ส่วนท้ายบทเป็นขอสรุปย่อเกี่ยวกับความนุ่งหมายในการวิจัยปฏิบัติการและเนื้อหาโดยย่อของบทที่ 1 ทั้งหมด

ในบทที่ 2 ประกอบด้วยเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการสร้างความเข้าใจในรูปแบบและวิธีการวิจัยปฏิบัติการ (Understanding Action Research : Paradigms and Methods) เนื้อหาส่วนนี้เริ่มด้วยการกล่าวถึงธรรมชาติการแสวงหาความรู้ของมนุษย์ และให้ศ้นะว่ากิจกรรมการสอนเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้อย่างหนึ่ง ต่อจากนั้นจึงกล่าวถึงรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพและความสัมพันธ์ ของการวิจัยกับโรงเรียน ห้องเรียน และชุมชน

บทที่ 3 กล่าวถึงการเริ่มต้นศึกษาหรือการออกแบบวิจัย (Initiating a Study : Research Design) ผู้เขียนระบุถึงเส้นทางที่จะนำไปสู่การวิจัยปฏิบัติการ ได้แก่ การสร้างบรรยายกาศที่เอื้อต่อการวิจัย หลักการทำงานวิจัยปฏิบัติการ (เช่น ความสัมพันธ์กับคณะทำงาน การสื่อสาร การมีส่วนร่วม เป็นต้น) การออกแบบวิจัย (เช่น การกำหนดปัญหาวิจัย ขอบเขตการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง แหล่งข้อมูล การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ความน่าเชื่อถือของวิจัยปฏิบัติการ รวมทั้งประเด็นเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัย)

บทที่ 4 ประกอบด้วยเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูล (Gathering Data : Sources of Information) กล่าวถึง การรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่างๆ ได้แก่ การสัมภาษณ์ (เช่น การเริ่มต้นดำเนินวิธีการตั้งคำถาม การบันทึกข้อมูล การสัมภาษณ์เด็ก) การสนทนากลุ่ม (กระบวนการและคำถาม ประเภทต่างๆ) การสังเกตและการบันทึก (ประ-

กอบด้วยประเด็นที่ควรสังเกต เช่น บุคคล สถานที่ การแสดงออก กิจกรรม เหตุการณ์ วัตถุแวดล้อม ชุดมุ่งหมาย ระยะเวลา และอารมณ์) ส่วนการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและวัสดุอื่น ๆ ผู้เขียนกล่าวถึง เอกสารสิ่งพิมพ์ รายงาน ตัวอย่างงานของนักเรียน และวัสดุประเภทอื่น ๆ ในตอนท้ายบท ผู้เขียนให้ทัศนะเพิ่มเติมว่าการทำทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยจากแหล่งต่าง ๆ จะมีส่วนช่วยผู้วิจัยในด้านการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลได้เหมาะสมขึ้น

เนื้อหาสาระในบทที่ 5 กล่าวถึงการระบุประเด็นสำคัญ เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล (Identifying Key Issues : Data Analysis) ผู้เขียนระบุถึง 2 ขั้นตอนหลักในการวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนแรก ได้แก่ การวิเคราะห์ประเด็นและประสบการณ์สำคัญ ส่วนขั้นตอนที่ 2 ได้แก่ การจัดกลุ่มข้อมูล และการให้รหัสข้อมูล ในแต่ละขั้นตอนผู้เขียนได้อธิบายรายละเอียดพร้อมยกตัวอย่างประกอบคำอธิบายในแต่ละขั้นตอน ทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้โดยง่าย

ส่วนเนื้อหาของบทที่ 6 เป็นเรื่องเกี่ยวกับการรายงานหรือการสื่อสารกระบวนการวิจัย และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น (Reporting : Communicating Research Processes and Outcomes) สาระสำคัญในบทนี้ประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบการรายงานผลการวิจัยปฏิบัติการใน 3 รูปแบบ ได้แก่ การรายงานในรูปเอกสาร (Written Report) การรายงานในรูปแบบการนำเสนอต่างๆ (Presentations) และการรายงานในรูปแบบการแสดงต่างๆ (Performances) โดยการรายงานแต่ละรูปแบบผู้เขียนจะมีรายละเอียดและตัวอย่างการรายงานในรูปแบบนั้น ๆ ประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้

บทที่ 7 กล่าวถึงการนำการวิจัยปฏิบัติการไปใช้ (Taking Action : Passion, Purposes and Pathways) เป็นขั้นตอนการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการในสถานศึกษาและในชั้นเรียน โดยระบุถึงกรอบการวิจัย การแก้ไขปัญหา การนำไปปฏิบัติในงานด้านต่างๆ ได้แก่ กิจกรรมการเรียน การสอน การพัฒนาหลักสูตร การประเมินผล การพัฒนาวิชาชีพ การเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียน ครอบครัวและชุมชน รวมทั้งการวางแผนงานของโรงเรียน

สำหรับบทที่ 8 เป็นส่วนที่แสดงตัวอย่างการรายงานผลการวิจัยปฏิบัติการในรูปแบบเอกสาร การนำเสนอและการแสดง (Case Studies : Action Research Reports, Presentations, and Performances) ในบทนี้แสดงตัวอย่างการรายงานทั้ง 3 รูปแบบตามที่ระบุในบทที่ 6 คือ รูปแบบเอกสาร รูปแบบการนำเสนอและรูปแบบการแสดง โดยมีกรณีตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 10 เรื่อง ซึ่งแต่ละเรื่องเสนอรายละเอียดชัดเจนสามารถนำไปเป็นตัวอย่างในการปฏิบัติได้

บทที่ 9 เป็นบทสุดท้ายของหนังสือเล่มนี้

เป็นส่วนที่ระบุแหล่งข้อมูลออนไลน์ (Online Resources) ซึ่งประกอบด้วยแหล่งที่ผู้อ่านสามารถสืบค้นข้อมูลออนไลน์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นแหล่งที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการที่มีอยู่ทั่วโลก จึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้อ่านในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่กว้างขวางและมีความทันสมัย

ท้ายเล่มของหนังสือมีแหล่งอ้างอิงที่ผู้อ่านใช้ในการเรียนเรียงหนังสือ (References) ซึ่งเป็นประโยชน์ในการค้นคว้าเพิ่มเติมสำหรับผู้อ่าน อีกเช่นกัน รวมทั้งได้จัดทำสารนี้ (Index) เพื่อคนอ่านสามารถค้นหาได้สะดวกเร็วขึ้น โดยภาพรวมของหนังสือเล่มนี้นับได้ว่าเป็นหนังสือที่มีประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับครุศาสตร์ นักการศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และนิสิตนักศึกษา ที่สนใจในเรื่องการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งเป็นรูปแบบการวิจัยที่มีลักษณะเฉพาะและเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานและแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานโดยตรง โดยเฉพาะเป็นหนังสือที่อ่านเข้าใจง่าย เนื้อหาที่มีตัวอย่างประกอบคำอธิบายตลอดทั้งเล่ม

เอกสารอ้างอิง

อุทัย ดุลยเกยม. (2550). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา, สารสารการศึกษาและ การพัฒนาสังคม. 3(1): 6 - 16.